

Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi; Kütahya İli Örneği

Hafize ER TÜRKÜRESİN¹

Geliş Tarihi: 30.06.2018

Kabul Tarihi: 21.11.2018

Yayın tarihi: 31.12.2018

Özet

Bu araştırmada Milli Eğitim bünyesinde açılan destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiği belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma hem nicel hem de nitel araştırma modellerinden yararlanılarak karma yöntemle oluşturulmuştur. Karma araştırma modeli; araştırma problemini daha iyi anlamlandırmak, açıklamak ve analiz etmek için nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı bir modeldir. Araştırmaya 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kütahya Merkez ilçesinde 3 ayrı ortaokulda öğrenim gören 269 öğrenci ve bu okullarda çalışan farklı branşlarda 24 öğretmen katılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Ölçeği (İncirci ve diğ., 2017) ile toplanmıştır. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Ölçeği “Yarar ve Önem” ve “İlgi ve Motivasyon” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin boyutlarına ilişkin cronbach alpha kat sayıları sırasıyla .95 ve .91 şeklindedir. Ölçeğin geneline ait cronbach alpha kat sayısı ise .94 şeklindedir. Araştırmaya ait nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden; nicel verilerin çözümlenmesinde ise betimsel istatistikler, iki grup ortalaması arasındaki farkı betimlemede t- testi, üç ve daha fazla grup arasındaki farkı belirlemede ANOVA ve gruplar arasındaki ilişkiyi betimlemede Korelasyon analizlerden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Destekleme ve Yetiştirme Kursları öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlamakta, öğrencilere test çözme alışkanlığı kazandırıp onları merkezi sınavlara hazırlamakta, öğrencilerin dersle ilgili eksikliklerinin kapatılmasına faydalı olmakta ancak süreçte (kaynak kitap, devamsızlık vb. gibi) bazı eksiklikleri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Destekleme ve Yetiştirme Kursları, MEB, Öğretmen.

Investigation of Support and Training Courses by Teacher and Student Opinions; Kutahya Province Sample

Abstract

It has been aimed to determine the effectiveness of supportive and educational courses opened under the supervision of National Education in this research. The study was designed through mixed method by using both quantitative and qualitative research models. The mixed research model is a model in which quantitative and qualitative methods are used together in order to make sense of research problem, explain and analyze it in a better way. 269 students studying at 3 different middle schools in Kutahya city center and 24 teachers working at these schools from different branches in 2016-2017 school year participated in the research. The research data were collected via semi-structured interview form developed by the researcher and Supportive and Educational Courses Students' View Scale (İncirci et al., 2017). Supportive and Educational Courses Students' View Scale includes two dimensions of “Usefulness and Importance” and “Interest and Motivation”. Cronbach's alpha coefficients of the scale's dimensions are respectively .95 and .91. The overall Cronbach's alpha coefficient of the scale is .94. Descriptive analysis was used for the qualitative data of the research, descriptive statistics for the quantitative data, t- test for determining the difference of two groups, ANOVA for determining the difference of three or more groups and correlation analysis for describing the relationship between groups. According to the results of the research, Supportive and Educational Courses provide equality of opportunity among students, bring doing-test habit to the students and prepare students for high-stakes tests, they are beneficial for them to compensate their educational deficiencies but there are still some inefficacies (for example source books, absenteeism etc.) in process.

Key words: MoNE, Supportive and Educational Courses, Teacher

¹ Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hafize.er@dpu.edu.tr

GİRİŞ

Değişen ve gelişen dünyada çağın beklentilerine cevap veren, kendini yenileyen, özgüven duygusu yüksek ve davranışlarındaki değişikliği kalıcı hale getiren bireyler yetiştirmek ancak eğitimle mümkün olmaktadır (Anıl, 2009). Çilenti (1984) ise tanımlamasını öğrenme kavramıyla bağlantılı olarak yapmakta ve “öğrenme, ya bir davranış değişikliğinin veya yeni bir davranışın oluşması; eğitim ise içinde yaşanılan toplumca arzu edilen davranışların bireyde oluşturulması süreci olarak tanımlarken; Ertürk (1997) eğitimi “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlamaktadır. Geçmişten günümüze toplum için eğitim önemli kabul edilmiş ve eğitime ayrı bir özen gösterilmiştir. Teknolojinin giderek hızlı bir şekilde ilerlemesi ile küresel hale gelen günümüzde ise eğitimin önemi daha da artmıştır. Bir toplumun gelişmişlik düzeyi bireylerin niteliği ve eğitime verilen önemle doğru orantılıdır (Canöz, 2014). Nitelikli ve adil bir eğitim ise toplumda bilincin ve sosyal refahın artmasına, sağlıklı toplumsal yaşamın oluşmasına ve toplumsal kalkınmaya öncülük eder. Bu yüzden verilen eğitimle bireylerin gelişim potansiyelleri artırılmaya çalışmalıdır. Bu amaç doğrultusunda eğitim sisteminin, tüm bireylerin başarıyı ve gelecek fırsatı yakalayacak şekilde adil olarak düzeltilmesi gerekmektedir (Mercik, 2015). Eğitimin öneminin zamanla iyice anlaşılması günümüzde "eğitimde fırsat eşitliği" tartışmalarını da beraberinde getirmektedir.

Eğitimde fırsat eşitliği eğitimsel kaynaklara hiçbir ayırım yapılmaksızın tüm bireylerin ulaşabilmesi ve herkesin gizil güç ve yeteneklerini geliştirebilmesi için eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesi olarak tanımlanmaktadır (Tezcan, 1997). Eğitimde fırsat eşitliği tanımından da anlaşılacağı üzere bireylere eşit ve kaliteli bir eğitim alma hakkı sunmaktadır. Eğitim hakkı, bireyin temel haklarının başında gelmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 42. maddesinde de eğitim hakkıyla ilgili “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz, ilköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır” ifadeleri yer almaktadır. Yine Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 4. maddesinde, “Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz” hükmü mevcut iken yine aynı kanunun, 8. maddesinde “Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır” hükümleri ile eğitim hakkı ve fırsat eşitliği hukuksal açıdan güvence altına alınmaya çalışılmıştır (MEB, 1973)

Türkiye'de eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Milli Eğitim Temel Kanunu ile yasal olarak temellendirilmiştir. Ancak toplumdaki kültürel, ekonomik, bölgesel engeller gibi birçok nedenden dolayı eğitimde fırsat eşitliği tam anlamıyla sağlanamamıştır. Eğitimde fırsat eşitliğini engelleyen coğrafi etmenler, köy ve kentlerin doğu ve batı bölgeleri arasındaki imkânların dengeli olmamasından kaynaklanmaktadır. Özellikle öğretmen atama politikası ve kaynakların kullanımı noktasında bu hususlar göz önüne bulundurulsa da ulaşılan sonuç henüz istenen yeterlilikte değildir. Ayrıca bina, araç- gereç yetersizliği gibi unsurlar da eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olan başka faktörlerdendir (İçer, 1997). Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla taşınmalı eğitim, kitapların ücretsiz dağıtılması ve Fatih projesiyle okulların teknolojik donanım olarak desteklenmesi, kız çocuklarının okula gönderilmesi için başlatılan kampanyalar, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması gibi çözümler geliştirilmiş ve tam anlamıyla olmasa da başarılı sonuçlar elde edilmiştir.

Eğitimde fırsat eşitsizliği yukarıda sayılan faktörlerin dışında eğitim sisteminin kendisinde de kaynaklanmaktadır. Eğitime olan talebin karşılanmaması sonucu yapılan sınavlar, sistemden kaynaklanan problemlerin en başında gelmektedir (Dinçer & Kolaşın, 2009). İlkokuldan başlayarak çocuklarının iyi bir okulda okuması gayesinde olan aileler, özellikle ekonomik durumu iyi olanlar, çocuklarını ya özel okullarda okutmakta ya da özel derslerle desteklemektedir. Bu bilinçle yetişen ailelerin çocukları diğer öğrencilere göre yarıya bir sıfır önde başlamaktadır. Bu ve benzeri

problemlerin çözümü için özellikle 2014 yılında Milli Eğitim Bakanlığı köklü değişiklikler yapmış, çocuklarını özel okullarda okutmak isteyen ancak maddi durumu yeterli olmayan ailelere özel okul teşviki vermiş, her okulda destekleme ve yetiştirme kursları açılmasını sağlamış ve öğretmenlerin bu kurslara olan ilgisini artırabilmek amacıyla ders ücretlerini %100 oranında artırmış, hizmet puanlarına ek puan ilavesi getirilmiştir.

Ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere ders saatleri dışında ve hafta sonlarında derslerde başarılarını artırmak ve sınavlara hazırlamak üzere Milli Eğitim Bakanlığı Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme Yönergesi kapsamında ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında Destekleme ve Yetiştirme kursları 2014 Ekim ayından itibaren açılmıştır. Mezun öğrencilerin ise aynı kurslara halk eğitimi merkezlerinde devam etmesi kararlaştırılmıştır. Bu kurslarla velilere yük olmadan ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin okul eğitimini destekleyici, hazırlayıcı kursların devlet eliyle verilmesi ve yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Yaygınlaştırılması ve işler şekilde devam ettirilmesi için uğraş verilen destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiği hakkında öğretmen görüşlerinin alınması amaçlanan bu araştırma yaşanan sıkıntılar ve olumlu yönlerin tespiti noktasında önemli görülmektedir. Yine yeni bir uygulama olan bu kurslar hakkında yeterince araştırma yapılmamış olması ve alan yazındaki eksiklikler araştırmanın önemini artıran diğer unsurlardandır. Araştırma sonuçlarının uygulayıcı ve araştırmacılara faydalı olacağı düşünülen bu çalışmada ayrı ayrı öğretmenlerden ve öğrencilerden görüş alınmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiğine ilişkin öğrenci görüşleri ne düzeydedir?
2. Destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci görüşleri sınıf seviyesine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Destekleme ve yetiştirme kurslarında öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
6. Destekleme ve yetiştirme kurslarının işlevlerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
7. Destekleme ve yetiştirme kurslarının işleyişine ilişkin öğretmen önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışma hem nicel hem de nitel araştırma modellerinden yararlanılarak karma yöntemle oluşturulmuştur. Karma araştırma modeli; araştırma problemini daha iyi anlamlandırmak, açıklamak ve analiz etmek için nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı bir modeldir (Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2010). Creswell & Clark (2011)'e göre karma yöntemle hazırlanmış araştırmaların asıl amacı araştırma problemleri ve karmaşık bir olgunun daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır. Karma yöntemle ilgili alan yazın incelendiğinde farklı desenler ve isimler kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bazı araştırmalarda karma araştırma desenleri, yakınsayan (paralel) karma, açımlayıcı (sıralı) karma ve keşfedici (sıralı) karma ve üç ana desenin altında iç içe, dönüştürücü ve çok aşamalı karma desen olarak adlandırılırken (Creswell, 2013; Creswell & Clark, 2017); bazılarında ise zenginleştirilmiş (triangulation) desen, açıklayıcı (explanatory) desen, keşfedici (exploratory) desen ve gömülü desen olarak ele alınmaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2010). Alan yazındaki farklı sınıflandırmalar bulunmakla birlikte eğitimde en sık kullanılan araştırma desenleri; gömülü, açıklayıcı, keşfedici ve paralel karma araştırma desenleridir (Creswell, 2014).

Kütahya ilinde ortaokul düzeyinde görev yapan öğretmenlerin ve öğrenim gören öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin görüşlerinin belirlendiği bu çalışmada paralel karma desen kullanılmıştır. Bu desenin kullanılmasının ana nedeni destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci (nicel) ve öğretmen görüşlerinin (nitel) birlikte toplanması ve eşit öneme sahip olmasıdır.

Katılımcılar

Destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiğinin betimsel olarak belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada farklı veri kaynaklarını (nicel- nitel) içeren bir teknik olan karma araştırma yöntemi

kullanıldığından farklı örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda ortaokul düzeyinde eğitim gören öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kursları hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışıldığından 5,6,7 ve 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören 269 ortaokul öğrencisi araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin belirlenmesinde ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen ölçütler gönüllülük ve destekleme ve yetiştirme kurslarına katılmış olmaktadır. Öğrencilerin sınıflara göre dağılımı Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. Örneklem Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	n
5. Sınıf	77
6. Sınıf	88
7. Sınıf	49
8. Sınıf	45
Toplam	269

Araştırmanın nitel boyutunda ise destekleme ve yetiştirme kurslarında eğitim veren öğretmenlerin kursların etkililiğine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışıldığından araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğretmenlerin belirlenmesinde ise amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örneklem kullanılmıştır. Kullanılan ölçütler yine gönüllülük ve destekleme ve yetiştirme kurslarında eğitim veriyor olmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlere ait bilgiler Tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2. Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler

Katılımcı	Mesleki Deneyim	Destekleme ve Yetiştirme Kurslarındaki Deneyim
Ö1	16 yıl	4 yıl
Ö2	4 yıl	3 yıl
Ö3	6 yıl	4 yıl
Ö4	9 yıl	2 yıl
Ö5	7 yıl	3 yıl
Ö6	1 yıl	1 yıl
Ö7	3 yıl	1,5 yıl
Ö8	1 yıl	1 yıl
Ö9	4 yıl	3 yıl
Ö10	5 yıl	1 yıl
Ö11	6 yıl	2 yıl
Ö12	2 yıl	1,5 yıl
Ö13	4 yıl	1,5 yıl
Ö14	9 yıl	3 yıl
Ö15	10 yıl	3 yıl
Ö16	1 yıl	1 yıl
Ö17	3 yıl	2 yıl
Ö18	14 yıl	2 yıl
Ö19	3 yıl	2 yıl
Ö20	3,5 yıl	1 yıl
Ö21	9 yıl	2 yıl
Ö22	1 yıl	1 yıl
Ö23	2 yıl	1 yıl
Ö24	3 yıl	2,5 yıl

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemleri 16 yıl ile 1 yıl arasında değişmektedir. Destekleme ve Yetiştirme Kursunda ders veren öğretmenlerin kurslardaki deneyimleri ise 4 yıl ile 1 yıl arasında değişmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın nicel verileri İncirci ve diğ. (2017) tarafından hazırlanan «Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Ölçeği» ile toplanmıştır. «Yarar ve Önem» ve «İlgi ve Motivasyon» boyutlarından oluşan ölçeğin tamamına ait güvenilirlik kat sayısı ise ,94 dir.. Elde edilen verilerin analizi yapılmadan önce açımlayıcı faktör analiziyle güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin Kaiser- Meyer Olkin (KMO) katsayısı 0.948, Barlett Testi anlamlılık değeri 0.00 bulunmuştur ($\chi^2=3846,056$, $p=.00$). Ölçeğin bütünü için cronbach alfa güvenilirlik kat sayısı .95’dir. Faktör analizine göre ölçek 26 maddeden ve 2 boyuttan oluşmaktadır. İki alt faktör tüm varyansın %51.024’ünü açıklamakta ve madde faktör yük değerleri .36 ile .79 arasında değişmektedir. Ayrıca ölçeğin yapı geçerliğini desteklemesi bağlamında ölçeğin boyutları ve genel toplam puanı arasındaki ilişkiler incelenmiş ve Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar her faktörün ayrı bir özelliği ölçtüğünü ve bu ölçeğin amaca hizmet ettiğini göstermiştir. Bu araştırma bulgularından yola çıkarak “Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Ölçeği” geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada nitel veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, özel bir konuda derinlemesine soru sorma ve cevap yeterli olmadığında ya da açık olmadığında tekrar soru sorup durumu daha açık hale getirip cevapları tamamlama fırsatı sağlaması açısından avantajlı bir tekniktir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler ikinci bölümde ise görüşme soruları yer almaktadır. Görüşme formu araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve bir alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Soruların güvenilirliği için 5 öğretmen ile pilot uygulama yapılmış ve anlaşılmadığı düşünülen sorular tekrar şekillendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verilerinin toplanması aşamasında 269 ortaokul öğrencisine ulaşılmış ancak amaca hizmet etmediği tespit edilen 10 veri değerlendirme dışında bırakılarak 259 öğrenci görüşüne göre değerlendirme yapılmıştır. Normal dağılım eğrisi, Q-Q Plot grafiği ve Kutu- çizgi grafiği ile verilerin normal dağıldığı araştırmada betimsel istatistikler, iki grup ortalaması arasındaki farkı betimlemede t- testi, üç ve daha fazla grup arasındaki farkı belirlemede ANOVA analizlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada nitel veri analiz tekniklerinden biri olan betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre yorumlanmaktadır. Görüşülen bireylerin görüşlerini daha etkili bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir. (Yıldırım & Şimşek, 2011). Ayrıca araştırmada bulgular sunulurken bir düşüncenin kaç kez tekrar ettiği frekanslarla belirtilerek temalar altında sıralanmıştır. Çarpıcı görüşler doğrudan aktarılmış ve öğretmenlere numara verilmiştir. Toplanan veriler iki araştırmacı tarafından öncelikle ayrı ayrı analize tabi tutulmuştur. Analiz sonucu elde edilen verilerin geçerliğini test etmek için “Görüş Birliği/(Görüş Birliği +Görüş Ayrılığı) *100” formülü kullanılmış ve %98 oranında görüş birliği sağlanmıştır. Bu oran, araştırma için güvenilir kabul edilmiştir (Miles & Huberman, 1994). Kalan %2’lik kısımda ise veriler araştırmacılar tarafından tartışılmış ve son şekli verilmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde sırasıyla nicel verilerden elde edilen bulgulara devamında nitel verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Nicel Verilerden Elde Edilen Bulgular

Tablo 3. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının Etkliliğine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Yarar ve Önem Boyutu	X	SS
1. Kurslardaki dersler eğlenceli geçiyor.	3,97	,98
2. Kurstaki derslerin önemli olduğunu düşünüyorum.	4,21	,85
3. Kurslar zorlandığım derslerin açığını kapatmama yardımcı olmaktadır	4,01	1,05

4. Kurslarda öğrendiğim bilgilerin başarıyı artıracağına inanıyorum.	4,06	,87
5. Kurslara kendi isteğim ile katılıyorum	4,41	,91
6. Kurslarda soru çözmek derslere karşı merakımı artırmaktadır.	3,54	1,13
7. Kurslardaki derslere katılmaktan hoşlanıyorum.	4,03	,94
8. Kursların gerekli olduğunu düşünürüm.	4,16	,96
9. Kursların benim için yararlı olduğunu düşünüyorum.	4,19	,90
10. Kurslar okuldaki dersleri daha anlaşılır hale getirmektedir.	4,01	1,04
11. Kurslara katılmak beni okulda yapılan sınavlara daha hazır hale getirmektedir.	4,04	1,03
12. Kurslarda öğrendiğim bilgiler başarıyı artırır.	4,05	,92
13. Kurslarda öğrendiğim bilgilerin ileride bana olumlu etkisi olacağını düşünüyorum.	4,0	1,01
14. Kursların bana yararı olacağını düşünüyorum.	4,10	,98
15. Kurs sürecinde ailem gereken ilgi ve desteği vermektedir.	4,37	,94
İlgi ve Motivasyon Boyutu	X	SS
16. Kurslar başladıktan sonra derslerime olan ilgimin arttığını düşünüyorum.	3,72	1,01
17. Kurslarda öğrendiğim bilgilerin başarıyı artıracağına inanıyorum.	4,06	,97
18. Kurslarda işlenen konular ilgimi çekmektedir.	3,69	1,02
19. Boş vakit geçirmektense kurslarda vakit geçirmeyi tercih ederim.	3,82	1,14
20. Kurstayken derslerin hızlı geçtiğini düşünürüm	3,48	1,27
21. Kursların gelmesini sabırsızlıkla bekliyorum.	3,45	1,28
22. Kurslarda öğrenilen bilgiler kalıcıdır.	3,53	1,04
23. Kurslar ders çalışma isteğimi artırır.	3,65	1,14
24. Kurslarda öğrendiklerimin ileriki yaşamıma değer katacağına inanıyorum	3,84	1,12
25. Kurslarda iyi vakit geçiriyorum.	3,88	1,16
26. Kurslar öğrencilerin okula olan sevgisini artırmaktadır.	3,48	1,29

Tablo 3 ortaokul öğrencilerinin destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin görüşlerini yansıtmaktadır. Tabloya göre öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarının yararlı olduğuna dair inançları yüksekken, kurslara olan ilgi ve motivasyonları daha düşüktür. Öğrencilere ait en yüksek ortalama “Kurslara kendi isteğimle katılıyorum” maddesine verilirken ($X=4,41$), en düşük ortalama “Kursların gelmesini sabırsızlıkla bekliyorum” ($X=3,45$) maddesine verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin t Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	n	X	Ss	t	p
Motivasyon	Kız	146	3,64	,84	1,32	,187
	Erkek	113	3,77	,76		
Yarar	Kız	146	4,06	,69	,40	,68
	Erkek	113	4,09	,63		

Tablo 4’ de cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t(1,32)$, $p>0,05$, $t(40)$, $p>0,05$).

Tablo 5. Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Puan Ortalamalarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Boyut	Sınıf	n	X	Ss
Motivasyon	5. Sınıf	77	3,92	,081
	6. Sınıf	88	3,80	,072
	7. Sınıf	49	3,73	,122
	8. Sınıf	45	3,02	,116
Yarar	5. Sınıf	77	4,18	,695
	6. Sınıf	88	4,12	,624
	7. Sınıf	49	4,14	,638
	8. Sınıf	45	3,70	,602

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin sınıf seviyesine göre destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin puan ortalamaları en yüksek “Yarar” boyutunda 5. Sınıf seviyesinde ($X=4,18$), en düşük ise

“Motivasyon” boyutunda 8. Sınıf seviyesinde bulunmuştur ($X=3,02$). Araştırmada varyansların homojenliği testine (Levene) göre varyanslar homojen olduğundan ($p>0,05$) hangi gruplar arasında farklılık olduğunu görebilmek için Scheffe testine başvurulmuştur. Scheffe testi sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Karaler Toplamı	Sd	Karaler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Motivasyon	Gruplar arası	25,565	3	8,522	15,303	,000	1,4-1,3-3,4
	Gruplar içi	142,002	255	,557			
	Toplam	167,567	258				
Yarar	Gruplar arası	7,656	3	2,552	6,126	,000	1,4-2,4-3,4
	Gruplar içi	106,221	255	,417			
	Toplam	113,876	258				

Tablo 6 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($f(15,303)=255, p<0.05$ - $F(6,126)=255, p<0.05$). Bu bulguya göre sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarının yararlı olduğuna ilişkin görüşü ve bu derslere olan motivasyon düzeyleri azalmaktadır.

Nitel Verilerden Elde Edilen Bulgular

Tablo 7. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarında Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Görüşler	f	%
Kaynak eksikliği (Okul kitapları ve EBA yetersiz kalıyor) var.	9	37,5
Öğrenciler kursları ciddiye almıyor.	6	25
Devam problemi yaşanmaktadır.	6	25
Bazı kursların hafta içi olması nedeniyle öğrencilerde motivasyon eksikliği bulunuyor.	5	20,8
Problem yok.	3	12,5
MEB tarafından istenen belgeler yıldırıcı.	2	8,3
Kurslar hafta sonu olduğunda taşınmalı öğrenciler yararlanamıyor.	2	8,3
Öğrencilerin seviyelere ayrılmaksızın aynı sınıfta olması ve bu durumun dersin kontrolünü zorlaştırması problem yaratıyor.	1	4,16
Müdürlerin kursları külfet olarak görüp kapatmak istiyor.	1	4,16
Maddi bir yaptırım yok.	1	4,16
Kontenjan sınırlaması yok.	1	4,16
Derslerin çok geç bitmesi problem.	1	4,16
Batıda ders saati azlığı sorun oluyor.	1	4,16
Doğuda bu kursların yeterince denetlenmemesi sıkıntı yaratıyor	1	4,16

Tablo 7 Öğretmenlerin milli eğitim bakanlığı bünyesinde açılan destekleme ve yetiştirme kurslarında yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerini göstermektedir. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin en çok sorun olduğuna inandığı düşünceleri sırasıyla "Kaynak eksikliği (Okul kitapları ve EBA yetersiz kalıyor)" (%37,5), "Öğrencilerin kursları ciddiye almaması (%25)", "Devam problemi (%25)", "Kursların hafta içi olması nedeniyle öğrencilerin motivasyon eksikliği (%20,8)" şeklindedir. Bunun yanında bazı öğretmenlere göre bu kurslarda problem yoktur (%12,5). Öğretmenlere göre yaşanan sorunlar farklılık gösterebilir öğretmenlerin ortak sorun olarak gördükleri noktalar az değildir.

Ö5 bu sorununu "Öğrenciler, devam konusunda sıkıntı yaşıyor. Sürekli devam eden öğrenciler bu konuda bize yardımcı oluyor" olarak ifade ederken,

Ö11 "Okullarda öğrencilere kaynak kitap aldırmanın yasak olduğuyla ilgili yazı geldiğinden dolayı öğretmenler sürekli fotokopi çekmek zorunda kalıyorlar ve bu da çok fazla kağıt israfına neden olmaktadır. MEB'in kurslarda kullanılmak üzere yayınladığı testler yetersiz kalmaktadır. Özellikle Sosyal Bilgilerle alakalı çok az test yayınlanıyor. Hafta içi yapılan destekleme kursları ders sonrası yapıldığı için öğrencilerde yorgunluk, dikkat eksikliği gözlenmektedir" şeklinde ifade etmiştir.

Yine Ö3 yaşadığı problemleri "MEB bünyesinde açılan kursları açılış amacı ile şu anki işlevinin birbiri ile tam olarak örtüşmediğini düşünüyorum. Öğretmenlerden yana bir sıkıntı olmamasına rağmen kursların saç ayaklarından biri olan öğrencilerde sorun yaşanmaktadır. Dönem başında çok istekli olmalarına rağmen dönem içinde devam sorunu yaşıyor" şeklinde belirtirken,

Ö1 "Özünde çok mantıklı, işlevli ve verimli bir proje aslında. Eskiden destekleme kursları adı altında yürütülen sistemde aile büyük bir maddi külfetin altına giriyordu. Bunun sonucu olarak çocuklara aşırı bir psikolojik baskı yapıyordu. Bu kurslar sayesinde ailelerde öğrenciler de rahat bir nefes aldı. Ancak asıl sorun da zaten aşırı rahatlamış öğrenci profilinde saklı. Hiçbir yaptırımı, maddi yükümlülüğü olmayan kurslar öğrencinin gözünde değersizleşti. konusunda bu isteklerini yerine getirmemektedir" ifadeleriyle yaşadığı sorunları özetlemiştir.

Ö5 ve Ö11'in aksine Ö2 ise "Şu an için herhangi bir problem olduğunu düşünmüyorum. Önceleri en büyük problem, öğretmen olmamasıydı. Şimdi yeteri kadar öğretmen ve öğrenci var" şeklinde bir iyileşmenin yaşandığından bahsetmiştir. Destekleme ve Yetiştirme kurslarında görev yapan bazı öğretmenler problem yaşanmadığını ileri sürse de farklı okullarda görev yapan öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonrası ortak sorunların tespit edilmesi bu problemlerin yaygın şekilde yaşandığı kanısı uyandırmaktadır.

Tablo 8. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının İşlevlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Görüşler	f	%
Öğrenciler test çözme alışkanlığı kazanıyor.	9	37,5
Öğrenciler eksiklerini kapatıyor.	6	25
Fırsat eşitliği sağlıyor.	4	16,6
Öğrencilerin alışık olduğu ortamda ders görüyor.	4	16,6
Öğrenci öğrendiklerini pekiştirebiliyor.	4	16,6
Öğrencilerin tekrar yapmasına fırsat sağlıyor.	4	16,6
Ücretsiz	3	12,5
Farklı öğretmenlerden farklı derslerin anlatılmasını sağlıyor.	2	8,3
Öğrenciler eksiklerini kapatabiliyor.	2	8,3
Öğretmenler için kendi mesleğini yaparak gelir kaynağı sağlıyor.	1	4,16
Öğrenci öğretmen arasındaki iletişimi güçlendiriyor.	1	4,16
Sınıflar kalabalık olmadığından verim artıyor.	1	4,16
Öğretmenler için de yol gösterici ve yardımcı oluyor.	1	4,16
Öğretmenler öğrencilerine daha çok vakit ayırabiliyorlar.	1	4,16
Öğrencinin kendi öğretmeninden ders alabiliyor.	1	4,16
Öğrenci istediği dersi seçebiliyor.	1	4,16
Öğrencilerde gelecek adına farkındalık oluşuyor.	1	4,16

Tablo 8'e bakıldığında destekleme ve yetiştirme kurslarında görev alan öğretmenler kursların olumlu yönlerini "Öğrenciler test çözme alışkanlığı kazanıyor (%37,5)", "Öğrenciler eksiklerini kapatıyor (%25)", "Fırsat eşitliği sağlıyor (%16,6)", "Öğrencilerin alışık olduğu ortamda ders görüyor (%16,6)", "Öğrenci öğrendiklerini pekiştirebiliyor (%16,6)", "Öğrencilerin tekrar yapmasına fırsat sağlıyor (%16,6)" olarak sıralamışlardır.

Ö24 bu görüşünü "Her öğrencinin bu fırsattan ücretsiz yararlanması, kendi okulunda kursalara girmesi açısından uygulamayı faydalı buluyorum" sözleriyle ifade ederken,

Ö7 "Öğrenci için kendi öğretmenlerinden, derste anlamadıkları bir nokta olduğu zaman kurslarda bu açığı kapatabilirler. Bir de öğrencilerimizin soru çözme eksiği var ve kurs sayesinde bu eksiklerini tamamlayabilirler" görüşüyle açıklamıştır.

Yine Ö8'e göre ise olumlu yanları "Test usulü sınavlara hazırlık açısından pratik yapılıyor. Öğrenci, eksik olduğu konularda öğretmeninden daha iyi bir şekilde faydalanabiliyor. Daha da önemlisi öğrencide, geleceği hakkında neler yapması gerektiği ile ilgili büyük bir farkındalık oluşuyor. Bunun için de çok önceden kendisini sisteme hazırlıyor, bunları bilerek yetişiyor" şeklindedir.

Ö4 "Bu kurslar maddi imkansızlıklardan dolayı dershaneye gidemeyen ve özel ders alamayan öğrencilere ücretsiz ders alma imkanı sunmuştur. Bu sayede öğrenci dershaneye gidemediği için öğrenci kendini yetersiz ve başarısız hissetmiyor. Öğrenci kurslara katılarak derste öğrendiklerini tekrar etmiş oluyor ve sınavlarda daha başarılı oluyor" olarak ifade ederken,

Ö13 aynı doğrultudaki bu görüşünü "Türkiye gibi merkezi sınavlarla ölçme-değerlendirme işlemlerin yapıldığı ülkelerde test çözme önemli kabul edildiğinden bu kurslar dersanelerin minyatürü gibi algılanmış, öğrencileri binlerce liralık borçlardan kurtarmıştır" sözleriyle açıklamıştır.

Tablo 9. Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının İşleyişine İlişkin Öneriler

Görüşler	f	%
Kaynak kitaplar verilebilir.	8	33,3
Cüzi miktarda para alınabilir.	4	16,6
Devamsızlık konularında dikkat edilebilir.	4	16,6
Kursların tamamı hafta sonu yapılabilir.	4	16,6
Kontenjan sınırlaması olabilir.	3	12,5
Bence gayet başarılı önerim yok.	3	12,5
Öğretmenlerin evrak yoğunluğu azaltılabilir.	2	8,3
Uygulamaya yönelik etkinlikler yapılabilir.	2	8,3
Taşınmalı öğrenciler için servis olanağı sağlanabilir	2	8,3
Kursların genelinde ortak konulardan hareket edilebilir.	1	4,16
Kurslarda görev yapan öğretmenlerin kadroları Halk Eğitim Müdürlüğüne alınabilir.	1	4,16
Kursların ders saati azaltılabilir.	1	4,16
Kazanım değerlendirme testlerinin herkese açık olmaması gerekmektedir.	1	4,16
Her branşta açılabilir.	1	4,16
Kursa alınacak öğrenciler sınavla seçilebilir.	1	4,16
Her gün derse giren öğretmenlerin bir günü boş bırakılabilir.	1	4,16
Öğretmenlere kurslarla ilgili hizmet içi eğitim sağlanabilir.	1	4,16
Destekleme kursları sadece okullarda değil halk eğitim merkezlerinde de yapılabilir.	1	4,16

Tablo 9 "Öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı Bünyesinde Açılan Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına İlişkin Önerileri"ni yansıtmaktadır. Tabloya göre öğretmenlerin öneri olarak kabul ettikleri ve değişmesini beklediği unsurlar sırasıyla "Kaynak kitaplar verilebilir(%33,3)", "Cüzi miktarda para alınabilir (%16,6)", "Devamsızlık konularında dikkat edilebilir (%16,6)", " Kursların tamamı hafta sonu yapılabilir(%16,6)"şeklindedir.

Ö12 bu önerisini "Kurslar hakkındaki önerim kaynak kitapların da Meb tarafından karşılanmasıdır. Onun haricinde kurslarda herhangi bir problem yaşamadığımız için önerim de yoktur" sözleriyle ifade ederken,

Ö6 "Kursların denetimlerine biraz daha dikkat edip, en azından bir kaynak takviyesi yapılabilir. Kursları çok cüzi bir miktarda olsa paralı yapıp öğrencilerin kurstaki rahat tavırları ve boş vermişliğinin önüne geçilebilir" şeklinde açıklamıştır. Genel olarak bakıldığında öğretmenlerin milli eğitim bakanlığı bünyesinde açılan destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin önerilerinin kaynak kitap, öğrenci disiplinsizliği, kursların zamanı, kontenjan belirlemesi konularında yoğunlaştığı görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiğinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada 5,6,7.ve 8. sınıf seviyesinde öğrenim gören ve destekleme ve yetiştirme kurslarına devam eden 269 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiğine ilişkin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin kursların yararlı ve önemli olduğuna ilişkin inancı, kurslara gösterdikleri ilgi ve motivasyonlarına olan inançlarından yüksektir. Öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiğine ilişkin görüşü ise pozitifdir. Bu sonuçla aynı doğrultuda Uğurlu ve Aylar (2017)'nin destekleme ve yetiştirme kurslarını incelediği çalışmasında da kurslara ilişkin algı "Katılıyorum" düzeyindedir.

Öğrencilerin ölçeğe verdikleri yanıtlar genel olarak incelendiğinde öğrencilere ait en yüksek ortalama "*Kurslara kendi isteğimle katılıyorum*" maddesine verilirken ($X=4,41$), en düşük ortalama "*Kursların gelmesini sabırsızlıkla bekliyorum*" ($X=3,45$) maddesine verilmiştir. Bu durumun özellikle hafta içi yapılan kursların öğrenciler için yorucu olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin kurslara olan ilgisi ve motivasyonu yüksektir. Çolak & Cırık (2015) öğrencilerin %90,62'sinin eğitimi destekleme ve yetiştirme kurslarının motivasyonlarını yükselttiklerine dair bulgusu araştırmanın bulgularıyla kısmen örtüşmektedir. Her iki çalışmada da benzer şekilde kursların okuldaki dersleri olumlu yönde etkileyerek öğrencilerin motivasyonlarını yükselttiği bulunmuştur. Benzer şekilde Nartgün & Dilekçi, (2016) tarafından destekleme ve yetiştirme kurslarının değerlendirilmesine yönelik çalışmasında öğrencilerin büyük çoğunluğunun olumlu yönde görüş bildirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenmede önemli bir unsur kabul edilen ve öğrencinin öğrenme sürecinde karşısına çıkan engellerle mücadele edişini ve başarıma azmini açıklayan motivasyon bu sebeple etkili bir öğedir .

Ortaokul öğrencilerinin destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin görüşleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiş ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulunamazken, sınıf değişkenine göre farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin kurslara ilişkin görüşleri olumsuzlaşmaktadır. Araştırmanın bu sonucu İncirci, İlğan, Sırem ve Bozkurt (2017)'nin sonuçlarıyla aynıdır. Her iki çalışmada da sınıf seviyesi arttıkça kurslara ilişkin görüşler olumsuzlaşmaktadır Özellikle 8. Sınıf öğrencilerinin okulu bitirme ve merkezi sınavlara girme kaygılarının bu durum üzerinde etkisi olabileceği düşünülmektedir. Geçmişten günümüze farklı isimlerle anılan bu tip sınavların öğrenciler tarafından stres kaynağı olarak algılandığını belirten çeşitli çalışmalar da bulunmaktadır (Öztürk & Aksoy,2004; Yavuz,2010).

Araştırmanın ikinci bölümünde destekleme ve yetiştirme kurslarında görev yapan 24 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre elde edilen veriler, "*Destekleme ve yetiştirme kurslarının işlevleri*", "*Destekleme ve yetiştirme kurslarında yaşanan sorunlar*" ve "*Kursların işleyişine ilişkin öneriler*" olmak üzere 3 tema altında toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre destekleme ve yetiştirme kurslarının en önemli işlevi öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlaması ve öğrencilere test çözme alışkanlığı kazandırıp dersteki konu eksikliklerini kapatmalarına yardımcı olmalarıdır. Araştırmanın sonuçları Canbolat & Göçer (2017) ve Nartgün & Dilekçi (2016)'nın yapmış oldukları çalışmalarla örtüşmektedir. Nartgün ve Dilekçi (2016)'ya göre destekleme ve yetiştirme kurslarına katılan öğrencilerin %98,44'ünün ders performansları artmıştır. Ünsal ve Korkmaz (2016) destekleme ve yetiştirme kurslarının öğrencilerin başarılarını artırdığı ve sınavlara katkı sağladığını vurgulamaktadır. Ayrıca destekleme ve yetiştirme kursları öğrencilerin dersane ve etütlere olan ihtiyacını giderme noktasında etkili olmuşlardır (Ünsal & Korkmaz, 2016).

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu destekleme ve yetiştirme kurslarının öğretmenlerin kendi mesleklerini yaparak ek gelir elde edebildiği bir uygulama olarak görmeleridir. Öğretmenler bu düzenlemenin kendilerini mesleki açıdan geliştirmede aracı olarak ifade etmişlerdir. Demir Başaran ve Narinalp Yıldız (2017)'nin çalışmasına katılan öğretmenler de, kurslarda verdikleri dersler sayesinde gelirlerinde meydana gelen artışın kursların kendileri için en önemli yararlarından biri olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler bu kursların mesleki gelişimlerine de katkıda bulunduğunu, hafta içi tamamlamadıkları derslerdeki konulara ait telafileri yapabildiklerini, kendi hizmet puanlarına katkı sağladığını, öğrencilere fırsat eşitliği sağladığını ve öğrencilerin akademik başarılarını artırdığını söylemişlerdir. Benzer şekilde Ergün (2017)'nin çalışmasında da Destekleme ve Yetiştirme

Kurslarının ekonomi boyutunun öğretmen ve yönetici görüşleri açısından incelenmesi sonucunda, öğretmen ve yöneticilerin genel olarak olumlu görüşler belirttikleri ortaya çıkmıştır.

Destekleme ve yetiştirme kurslarında yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin en çok kaynak eksikliğinden şikayetçi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ek kaynak aldırmanın yasak olduğunu belirten öğretmenler, kaynak temini konusunda yetersiz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Göksu ve Gülcü (2016) ya göre de bu kurslardaki en büyük sorun materyal eksikliğidir. Yine araştırmada ulaşılan ve öğretmenler tarafından yinelenen önemli iki sorun, öğrencilerin kursları ciddiye almaması ve devamsızlık konusunda özensiz davranmalarıdır. Ünsal & Korkmaz (2016), Bozbayındır & Kara (2017)'nin çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmaktadır. Öğretmenlere göre, not ya da ücret yaptırımı olmayan bu kurslarının faydası öğrenciler tarafından yeterince anlaşılmamaktadır. Ayrıca öğretmenler destekleme ve yetiştirme kurslarının hafta içi yapılması halinde öğrencilerin motivasyonunu düşürdüğünü, ancak bu kursların hafta sonu yapılması halinde özellikle taşımalı öğrencilerin bu hizmetten yararlanamadığını belirtmişlerdir.

“Kursların işleyişine ilişkin öneriler” teması altında ise öğretmenler kursların işleyişine ilişkin en çok “Kaynak kitap verilebilir”, “Cüzi miktarda para alınabilir”, “Devamsızlık konularına dikkat edilebilir”, “Kursların tamamı hafta sonu yapılabilir ve taşımalı durumdaki öğrencilere servis sağlanabilir” ifadelerine yer verilmiştir. Öğretmenlere göre destekleme ve yetiştirme kurslarının daha ciddiye alınması için bir yaptırımının olması ve çeşitli kaynaklarla kursların zenginleştirilmesi gerekmektedir. Canbolat ve Göçer (2017)'ye göre destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiğini artırmak için, kurslardan ücret talep edilmesi, kursların öğrencileri ve velileri kurullarla yükümlülük altına alması ve kursların özendirici hale getirilmesi gibi çalışmaların yapılması gerekmektedir. Göksu ve Gülcü (2016)'ya göre ise kurslardaki en büyük problem devam sorunudur ve bu problemi aşabilmek için ödül sistemi getirilmelidir.

Destekleme ve yetiştirme kurslarının etkililiği genel olarak değerlendirildiğinde binlerce öğretmen ve milyonlarca öğrenciyi etkileyen bu uygulama olumlu niteliktedir. Ancak öğretmen ve öğrencilere göre süreçte giderilebilir bazı eksikler ve aksaklıklar bulunmaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar bağlamında aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Destekleme ve yetiştirme kurslarında eğitim veren öğretmenlere göre en büyük eksiklik materyal azlığıdır. Bu sebeple MEB tarafından öğrencilere ücretsiz dağıtılan ders kitabı uygulamasına benzer şekilde kurslara özel yazılı ve elektronik materyaller geliştirilebilir.
- Hafta içi yoğun ders programı olan öğrencilerin kurslara karşı olan motivasyonlarını artırmak için hafta içi programları hafifletilip hafta sonu kurslarına daha geniş zaman ayrılması konusunda düzenlemeler yapılabilir.
- Öğrencilerin kurslara olan ilgi ve motivasyonlarını daha fazla artırmak için kurs aktiviteleri arasına eğlenceli ve öğretici etkinlikler konulabilir.

KAYNAKLAR

- Anıl, D. (2009). Uluslararası öğrenci başarılarını değerlendirme programında Türkiye'deki öğrencilerin Fen Bilimleri başarılarını etkileyen faktörler. *Eğitim ve Bilim*, 34(152), 87-100.
- Bozbayındır, F. & Kara, M. (2017). Destekleme ve yetiştirme kurslarında (dyk) karşılaşılan sorunlar ve öğretmen görüşleri temelinde çözüm önerileri. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 336-349.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak K. E., Akgün, E. A., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Canbolat, U. & Köçer, M. (2017). Destekleme ve yetiştirme kurslarının TEOG bağlamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 7(1), 123-154.

- Canöz, T. (2014). *Türkiye'de 2003- 2013 yılları arasında uygulanan eğitim politikalarının eğitimde fırsat eşitliği bakımından analizi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çilenti, K. (1984). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Çolak, E. & Cırık, İ. (2015). Ortaokul öğrencilerinin motivasyon kaynaklarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 14(4), 1307-1326.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni*. (Çev. Ed. Demir, S. B.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. California: Sage publications.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2017). *Designing and conducting mixed methods research*. Sage publications.
- Creswell, J. W., Klassen, A. C., Plano Clark, V. L., & Smith, K. C. (2011). Best practices for mixed methods research in the health sciences. *Bethesda (Maryland): National Institutes of Health*, 2013, 541-545.
- Demir-Başaran, S., & Narinalp Yıldız, N. (2017). Türkiye'de ortaokullarda uygulanan destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğretmen görüşleri. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8(29), 1152-1173
- Dinçer, M. A. & Kolaşın, G.U. (2009). *Türkiye'de öğrenci başarısızlığında eşitsizliğin belirleyicileri. eğitim reformu girişimi*, İstanbul: Sabancı Üniversitesi
- Ergün, M. (2017). *Destekleme ve yetiştirme kurslarının yönetici, öğretmen, öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan A.Ş.
- Göksu, İ., & Gülcü, A. (2016). Ortaokul ve liselerde uygulanan destekleme kurslarıyla ilgili öğretmen görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 153-171.
- İçer, M. M. (1997). *Türkiye'de eğitim sisteminin genel amaçları ve temel eğitim ilkelerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- İncirci, A., İlğan, A. Sirem, Ö. & Bozkurt S. (2017). Ortaöğretim destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 50-68.
- MEB, (1973). *Millî eğitim temel kanunu*. Ankara: MEB Yayınları
- MEB, (2015). *Destekleme ve Yetiştirme Kursları e-Kılavuzu*, 29 Kasım 2017 tarihinde https://www.meb.gov.tr/sinavlar/dokumanlar/2015/kilavuz/DestekleYerlesKursuKlvz_2015.pdf adresinden alınmıştır.
- Mercik, V. (2015). *Eğitimde fırsat eşitliği, toplumsal genel başarı ve adelet ilişkisi: PISA Projesi kapsamında Finlandiya ve Türkiye deneyimlerinin karşılaştırılması*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., Huberman, M. A., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. London: Sage publications.
- Nartgün, Ş. S., & Dilekçi, Ü. (2016). Eğitimi destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 22(4), 537-564.

- Öztürk, F. Z., & Aksoy, H. (2014). Temel eğitimden ortaöğretime geçiş modelinin 8. sınıf öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (Ordu İli Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 439-454.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation an research methods*. London: Sage publicationas
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Zirve Ofset.
- Uğurlu, F., & Aylar, F. (2017). Destekleme ve yetiştirme kurslarına yönelik öğretmen öz algı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 28-43.
- Ünsal, S. & Korkmaz, F. (2016). Destekleme ve yetiştirme kurslarının işlevlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(12), 87-118.
- Yavuz, M. (2010). A Study on Variables that Affect Class Scores of Primary Education Students in Placement Test. *Elementary Education Online*, 9(2), 705-713.
- Yaylacı, A. F. (2009). *Türk Eğitim Sisteminde Demokratikleşme*, 29 Kasım 2017 tarihinde <http://www.egitim.aku.edu.tr/afyayla2.htm> adresinden alınmıştır.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.